

6. HITLER OCH MÄNSKLIGHET

”Hitlers perspektiv på mänsklighet” låter i sig som en motsägelse. Kan Hitler, som var ansvarig för en av de mest omänskliga händelserna i historien verkligen ha haft några tankar om vad det innebär att vara människa? Först slog jag bort tanken, men mina erfarenheter beskrivna i ”Pendeln” ger några svar kring varför jag ändå tror det är viktigt, hur svårt och obekvämt det än känns, att själva fundera på detta.

När jag till slut avslöjade för Oma vad jag upptäckt i min forskning, hoppades jag att hon skulle öppna upp och visa ånger, erkänna att vad vår familj varit del av var fel. Jag såg det inte som meningsfullt att skuldbelägga henne för det som hänt, snarare hoppades jag på att vi skulle kunna komma till slutsatser tillsammans på ett förtroligt sätt. Istället blev hennes reaktion att försvara det oförsvarbara, också med dessa ord om min morfar, som alltid kommer att vara svårt för mig att höra:

”Ja, han skrek som alla andra. Han bara slog dem,” sa hon, och sträckte på sig. ”Sådana var tiderna! Människor gjorde sådana saker och vi bara gjorde som alla andra.”

Två veckor senare ökade Oma på sitt försvar, genom att påstå att jag, inte det förflutna, var den verkliga källan till problem, eftersom jag genetiskt hade befläckt släkten när jag gift mig med en man som hade tre handikappade syskon. Jag hoppas att detta ögonblick i boken inte går någon av er förbi, och att det ger er en anledning att stanna upp och reflektera. Det är kanske det tillfälle som ger mest kalla kårar av alla, eftersom det ger en djup insikt i Hitlers perspektiv kring mänsklighet, som det uttrycks i hans propaganda, och som det upprepats av så många. I huvudsak säger det följande:

Mänsklighet omfattar bara en begränsad del av den mänskliga arten, som är uppdelad utifrån ras och fysisk styrka. Personer med blandad bakgrund eller som är handikappade räknas inte - renhet och styrka är det korrekta. Mänsklighet betyder en värld där den begränsade delen av den mänskliga arten som är rena och starka har rätt att ta vad de vill för att överleva och hålla borta hotet från mänsklig icke-mänsklighet. Dess överlägsenhet, och nödvändigheten av dess överlevnad, betyder att ingen motivering behövs. Mänsklighetens uppgift är raskampen.

Var kommer det här perspektivet på mänsklighet ifrån? Det är värt att minnas att både Hitler och Oma var formade av katastrofer i sina länder, som måste ha uppfattats som helvetet på jorden när de inträffade.

Under första världskriget, då Hitler återhämtade sig från en temporär blindhet som han fått vid en senapsgas-attack som en ung soldat i skyttegravarna, reagerade han med chock och en känsla av svek på nyheten att hans land hade kapitulerat inför fienden. Han var inte ensam. Många i Tyskland kände på samma sätt. Hans förklaring, baserad på urgammal antisemitism som funnits både i Europa och på andra ställen i århundraden, var att en judisk-bolsjevikisk konspiration representerad av den tyska regeringens spirande demokrati, Weimar-republiken, hade förrått nationen. Det som sedan följde gjorde inte saken bättre: efter den våldsamma blodsutgjutelsen vid första världskriget, tvingades Tyskland att uppfylla villkoren i Versailles-fördraget som innebar omfattande reparationer efter kriget, och ledde till hyperinflationen i början av 1920-talet.

Det här är inga ursäkter för Hitlers perspektiv. Samtidigt är denna bakgrund viktig att beakta för att förstå hur det är möjligt att människor kan hemfalla till sin mörkare natur. Man kan jämföra Hitler med en terrorist av idag, som uppstår ur en allvarlig kris och statskollaps; som verkar erbjuda ett utlopp för vissa, och samtidigt koppla till idéer som många bär

på. Många tyskar var antisemiter i någon grad, men få kunde föreställa sig Förintelsen. Det är en illustration av den livsfarliga kombinationen av okontrollerade fördomar och rättstatens sammanbrott.

Hitlers perspektiv på mänsklighet tvingar oss att se på oss själva och vår tid. Hans syn på mänsklighet, som begränsad enbart till en särskild grupp av människor, är i högsta grad levande idag. Vi upplever det i form av ökad antisemitism, politisk exkludering, och i form av personer som, arga över att känna sig orättvist behandlade, desperat försöker straffa andra och stödja ledare som använder enkla, ineffektiva och orättvisa metoder.

Framför allt får Oma mig att vända blicken inåt och se var Hitlers perspektiv på mänsklighet skulle kunna finnas även inom mig. Jag diskuterade fördomar med Hédi Fried, överlevare från Förintelsen, och båda vi kom till slutsatsen att ingen går fri från det. Om vi gräver tillräckligt djupt, kan vi alla hitta spår av det begränsade perspektivet på mänsklighet i någon form. Frågan är, hur kan vi bli medvetna om det, kontrollera det, utmana det och hindra det från att växa inom oss.

- 6.1 Vilka händelser i "Pendeln" tycker du bäst visar Hitlers perspektiv på mänsklighet? Varför?
- 6.2 Var och hur ser du dessa perspektiv återkomma i världen idag? Visa på specifika exempel.
- 6.3 Hur kan vi utvidga vår syn på mänsklighet, och hindra att den krymper när vi ställs inför krissituationer?